

NORGES
IDRETTSFORBUND

Barne- og ungdomsidrett

NIFs utviklingsplan nr. 01 for norsk idrett

Foto: Håkan Jørgensen

BARNE- OG UNGDOMSIDRETT

Utviklingsplanen for barne- og ungdomsidrett er inndelt i fire hovedområder, med tilhørende tiltak. Tiltakene beskriver det organisasjonen mener er de viktigste handlingspunktene for å nå det overordnede målet, og avklare arbeidsdelingen og ansvaret mellom NIF, særforbundene og idrettskretsene. For å kunne følge status og utvikling på planen er det satt årsfrister på tiltakene, mens det på oppgaver som er pågående eller langvarige er satt ett oppstartstidspunkt. Her følger en oppsummering av tiltakene i planen:

Opprettholde en bred barneidrett tuftet på norsk idretts verdigrunnlag

- ✓ *Idrettens barnerettigheter og Bestemmelser om barneidrett skal være implementert og følges opp i det lokale idrettstilbudet.*
- ✓ *Barneidrettsansvarlig i alle idrettslag med barneidrett.*
- ✓ *Prinsippene for den norske barneidrettsmodellen skal være kjent for alle foreldre.*
- ✓ *Alle treningstilbud skal ledes av personer med nødvendig idrettsfaglig kompetanse og forståelse for idrettens verdigrunnlag.*

Redusere økonomiske barrierer for barn og unges idrettsdeltagelse

- ✓ *Særidrettene skal ha kartlagt de økonomiske barrierene i sin idrett, og arbeide systematisk for å redusere treningsavgifter, reiser til konkurranser og krav til idrettsutstyr, slik at kostnadene for deltagelse er på et minimum i barne- og ungdomsidretten.*
- ✓ *Gjennom regionalt og lokalt samarbeid, både i idrettslagene og i samarbeid med det offentlige, skal barn og unge som lever i familier med begrensede økonomiske ressurser ivaretas.*
- ✓ *Det skal legges til rette for lokalt gjenbruk og utlån av utstyr.*

Øke andelen ungdom som trener aktivt i idrettslagene

- ✓ *Idretten skal tydelig prioritere, og stimulere til, at idrettslagene gir fullverdige tilbud til ungdom som ønsker å trene uten konkurranseambisjoner.*
- ✓ *Alle ungdommer skal møtes av kompetente trenere i idrettslaget.*
- ✓ *Særforbundene skal samarbeide sentralt og lokalt for å legge til rette sesonger og konkurransetilbud som ikke står i veien for at utøverne kan være allsidige.*

Engasjere flere unge i trener- og lederrollen

- ✓ *Gjennom utdanning, formelle strukturer og verv, og konkret involvering i idrettslagets aktiviteter skal idrettsungdom få ansvar og stor innflytelse på eget idrettstilbud.*
- ✓ *Flere ungdom skal få oppgaver som trenere og ledere i norsk idrett.*

1. Resultatmål for innsatsområder

1.1.1. Mål for samlet utvikling

NIFs formål og virksomhetsidé (IPD kap. 3) sier at Norsk idrett skal tilby alle barn et variert aktivitetstilbud tilpasset barnas fysiske utvikling innenfor trygge og stimulerende miljøer.

Den samlede effekten av rekrutteringsarbeidet og arbeidet med å ivareta og utvikle medlemmene over tid, skal bli en organisasjon som evner å aktivisere store deler av befolkningen gjennom et helt livsløp.

I forhold til estimert status i 2016 er målet å opprettholde den store oppslutningen i barneidretten, og snu den negative trenden i aktivitetstallene innen ungdomsidretten. Deltakelsen skal utvikle seg bedre enn befolkningsutviklingen i aldersgruppene i perioden.

Dette gjenspeiler troen på at idretten i enda større grad kan lykkes med å beholde en verdibasert barneidrett, og beholde og rekruttere flere ungdommer til et variert og inkluderende aktivitetstilbud.

For at dette arbeidet skal lykkes må idretten lykkes med å øke bevisstheten i idrettslagene rundt viktigheten av å ivareta alle utøvere. Samtidig må tilgjengelige virkemidler og rammevilkår styrkes. Idrettstinget har i IPD kapittel 6-3 vedtatt resultatmål for innsatsområdet.

1.1.2. Særidrettens egne mål

For at norsk idrett totalt sett skal få flere barn og ungdommer som medlemmer, må hvert enkelt særforbund ta ansvar for å utvikle sin idrett innenfor de grener som er relevante for målgruppene.

Hvert særforbund må sette mål og måle egen utvikling på de samme parameterne. Det er like viktig å hjelpe et eksisterende medlem i norsk idrett med å finne seg nye utfordringer og en ny idrettsgren, som å rekruttere en som ikke har vært aktivt medlem tidligere.

1.1.3. Barn (6-12 år)

Aldersgruppen 6-12 år har gått tilbake 2,1 % i *befolkningen* de siste ti årene.

I samme tiårsperiode har *medlemstallene i NIF* økt 22 %. Antall medlemskap var 500 861 i 2014. Veksten fortsatte med 3,9 % siste år. Tilgjengelig forskning varierer noe i andelen barn i Norge som har vært medlem i et idrettslag en gang fra de er 6 til de er 12 år. Det høyeste anslaget er om lag 85 % (St.mld 26, 2012).

Aktivitetstallene i særforbundene har økt med 11,6 % siden 2006. Veksten fortsatte med 2,3 % siste år. Mange barn er aktive i flere enn en idrett, og derfor viser aktivitetstallene bare et volum, ikke antall aktive individer. Ut fra tilgjengelige forskningsdata er det mulig å estimere at andelen barn i Norge som er aktive medlemmer i et idrettslag det året de fyller 13 år er ca. 60 % i 2014 (Ipsos).

a) Rekruttere:

85 % av barn i Norge skal ha vært medlem i et idrettslag.

b) Ivareta og utvikle:

70 % skal være aktive medlemmer i idretten det året de fyller 13 år.

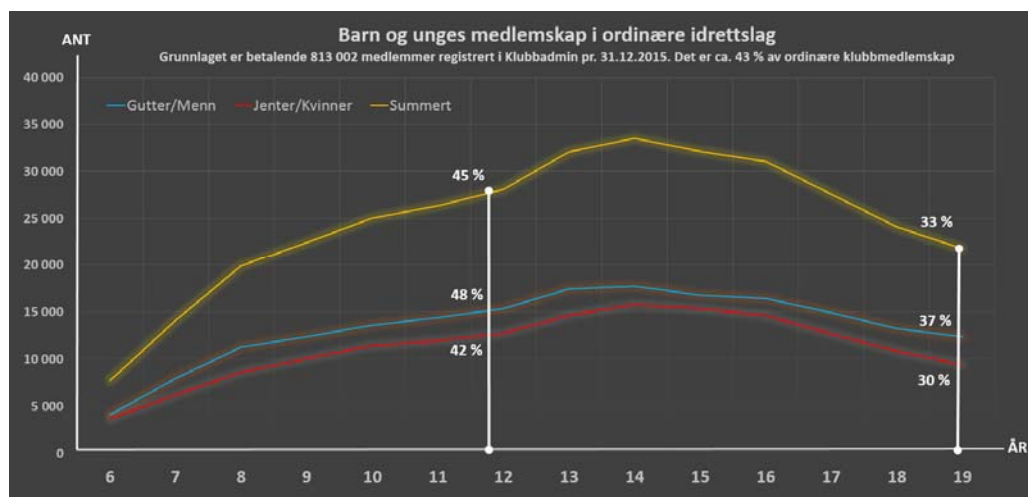
c) Særforbundene skal ha egne mål for barneidretten, både for rekruttering (3.1.1-a) og ivaretagelse og utvikling (3.1.1-b). Frist: 2017. Ansvar: Særforbund.

1.1.4. Ungdom (13-19 år)

Aldersgruppen 13-19 år har vokst med 15 % i *befolkningen* de siste ti årene.

I samme tiårsperiode har *medlemstallene i NIF* stått stille. Antall medlemskap var 326 941 i 2014 og representerte en svak nedgang på 0,35 %.

Aktivitetstallene i særforbundene har gått tilbake 3,7 % siden 2006. Siste år viste en svak nedgang på 0,5 %. Mange unge er imidlertid aktive i flere enn en idrett, og derfor viser aktivitetstallene bare et volum, ikke antall aktive individer. Ut i fra tilgjengelige forskningsdata er det mulig å estimere at andelen ungdommer i Norge som er aktive medlemmer i et idrettslag det året de fyller 13 år er ca. 60% og ved 17 år er ca. 30 % (Ipsos).

a) Rekruttere:

60 % av ungdommer i Norge skal ha vært medlem i et idrettslag. ¹

b) Ivareta og utvikle:

35 % skal være aktive medlemmer i idretten det året de fyller 19 år.

c) Særforbundene skal ha egne mål for ungdomsidretten, både for rekruttering (3.1.2-a) og ivaretagelse og utvikling (3.1.2-b). Frist: 2017. Ansvar: Særforbund.

¹ IPD 2015-2019 sier 40 %, men det er i planen justert til 60 % for å bli et logisk nivå i et helhetsperspektiv, hvor ambisjonen er 70 % aktive ungdommer når de fyller 12 år.

2. Oppgaver, frist og ansvar

2.1. Opprettholde en bred barneidrett tuftet på norsk idretts verdigrunnlag

2.1.1. *Idrettens barnerettigheter, bestemmelser om barneidrett, og retningslinjer for ungdomsidrett skal være implementert og følges opp i det lokale idrettstilbudet*

Formell implementering

Pr. 2015 har 65 % av særforbundene blitt godkjent i forhold til *formell implementering* av barnerettighetene og bestemmelsene om barneidrett, 59 % har fått godkjent status i forhold til retningslinjer for ungdomsidrett, og 72 % har fått godkjent formell status i integrering av funksjonshemmede. Om en ser dette i forhold til særforbundenes størrelse (aktiv medlemsmasse 6-19 år) blir tallene at hhv. 95 %, 92 % og 97 % av barn og ungdom er i særforbund med godkjent formell status.

Reell implementering

Om en ser på reell implementering, dvs. praktisering i aktivitet og konkurransetilbud, får henholdsvis 59 % av særforbundene godkjent status innenfor barneidretten, 54 % innenfor ungdomsidretten, og 43 % innenfor idrett for funksjonshemmede. Om en ser dette i forhold til særforbundenes størrelse (aktiv medlemsmasse 6-19 år) blir tallene at hhv. 95 %, 82 % og 87 % av barn og ungdom er i særforbund med godkjent formell status.

Det er likevel grunn til å tro at variasjonen lokalt er betydelig. Det formelle konkurransetilbudet er sterkt styrende for hva som vektlegges av foreldre og barn. Det vil påvirke foreldrenes forventninger, og det vil bety mye for hvorvidt alle har samme opplevelse av likeverd i miljøet.

Tiltak:

- a) Skape møteplasser og dele gode eksempler. Følge opp og gi råd til særforbundenes og idrettskretsenes arbeid med å implementere rettighetene og bestemmelsene. Start: 2016. Ansvar: NIF
- b) Definere egne retningslinjer for hva som er lokale og regionale konkurranser, og innarbeide sanksjonsbestemmelser knyttet til bestemmelsene i eget regelverk. Frist: 2017. Ansvar: Særforbundene.
- c) Sikre at konkurranseaktiviteten og konkurranseformer for barn fokuserer på utvikling av grunnleggende ferdigheter i idretten, og er tilpasset barnas alder og nivå. Frist: 2018. Ansvar: Særforbundene
- d) Informere, følge opp, og gi råd til egen organisasjon om rettighetene og bestemmelsene, samt sanksjonere brudd på bestemmelsene innen sin særrett. Start: 2016 Ansvar: Særforbundene
- e) Avholde kurs og temasamlinger knyttet til temaet og være rådgiver for saker innen sitt fylke. Frist: 2016. Ansvar: Idrettskretsene

2.1.2. *Barneidrettsansvarlig i alle idrettslag med barneidrett*

Idrettstinget vedtok at idrettslag som organiserer barneidrett skal oppnevne en person (tillitsvalgt eller ansatt) som er ansvarlig for barneidretten. Pr. 2015 hadde 4293 idrettslag 10 eller flere barn som medlemmer, og ytterligere 1379 idrettslag hadde 1-9 barn som medlemmer. Av disse idrettslagene er det kun et fåtall idrettslag som har registrert at denne funksjonen er dekket.

Tiltak:

- a) Idrettslagenes barneidrettsansvarliges ansvar og oppgaver skal være konkretisert gjennom egen veileder. Frist: 2016. Ansvar: NIF.
- b) Det skal være oppnevnt en barneidrettsansvarlig i alle idrettslag med mer enn 20 barn. Frist: 2018. Ansvar: Idrettskretsene har primært ansvaret for fleridrettslag og særforbundene for særidrettslag.
- c) Sørge for at alle barneidrettsansvarlige er klare over hvilket ansvar og oppgaver som ligger til funksjonen. Frist: 2018. Ansvar: Idrettskretsene har primært ansvaret for fleridrettslag og særforbundene for særidrettslag.

2.1.3. *Prinsippene for den norske barneidrettsmodellen skal være kjent for alle foreldre*

Barneidretten skal være tilpasset barnas fysiske utvikling og modningsnivå. Aktiviteten skal skje innenfor trygge miljøer, hvor betydningen av menneskeverd og likeverd er styrende.

For å skape forståelse for implementeringen av barneidrettens verdigrunnlag er det nødvendig å nå ut til hele foreldregruppen med hvilke forventninger og verdigrunnlag som skal være styrende i barneidretten. Barneidretten organiseres i stor grad av frivillige og det er stort foreldre-engasjement rundt aktiviteten. Ut fra at ca. 4300 idrettslag har 10 eller flere barn som medlemmer, innebærer det en stor jobb å nå ut med budskapet til alle.

Tiltak:

- a) Utvikle et fellesidrettslig konsept for foreldrekveld. Frist: 2016. Ansvar: NIF.
- b) Tilpasse og videreutvikle konsepter for foreldrekveld til egen særidrett. Frist 2017. Ansvar: Særforbundene.
- c) Informere om, og motivere til å gjennomføre foreldrekveld i fleridrettslag. Start: 2017. Ansvar: Idrettskretsene.

2.1.4. *Alle treningstilbud skal ledes av personer med nødvendig idrettsfaglig kompetanse og forståelse for idrettens verdigrunnlag.*

Idrettspolitisk dokument (Pkt. 7.2 c) sier at idrettslagene må jobbe for at alle treningstilbud ledes av personer med nødvendig idrettsfaglig kompetanse og forståelse for idrettens verdigrunnlag. Selv om implementeringen av trenerløypa er et viktig bidrag i arbeidet, gjenstår en stor del av jobben i det å sørge for at alle trenere får tilbud om, og gjennomfører relevant utdanning eller opplæring.

Tiltak:

- a) Oppdatere og utvikle kurslærerkorpset på aktivitetslederkurs for barn. Start: 2016 Ansvar: NIF
- b) Legge til rette for og stimulere til at flere tar trenerutdanning. Start: 2016 Ansvar: Særforbundene.
- c) Avholde aktivitetslederkurs og moduler på barneidrett, og øke antall personer som tar disse. Start: 2016. Ansvar: Idrettskretsene

2.2. Redusere økonomiske barrierer for barn og unges idrettsdeltakelse

2.2.1. *Særidrettene har kartlagt økonomiske barrierer i sin idrett, og arbeider systematisk med idrettslagene for å redusere treningsavgift, reiser til konkurranser og krav til idrettsutstyr slik at kostnadene for deltagelse er på et minimum i barne- og ungdomsidretten.*

En ambisiøs idrett vil fort utvikle konkurransesystemer og utstørsbehov som blir kostnadsdrivende. Flere særidretter har allerede tatt tak i disse utfordringene, men det er ikke systematisert. Samtidig har store ambisjoner og tilgang til økonomi lett for å utvikle kulturer for omfattende reisevirksomhet og kostbare samlinger.

Vi har i dag ikke oversikt over omfanget eller utfordringene knyttet til hver enkelt idrett på disse områdene. Økt bevisstgjøring gjennom å diskutere problemstillingen på alle nivåer av organisasjonen er avgjørende. Ett av verktøyene som er utviklet for å skape diskusjon om temaet er «alle med».

Tiltak:

- a) Kartlegge særforbundenes status og planer på området, samt arbeide for å redusere barrierer som går på tvers av idrettene. Skape møteplasser og spre gode eksempler Start: 2016. Ansvar: NIF.
- b) Kartlegge situasjonen i egen idrett og eventuelt igangsette konkrete tiltak for å redusere økonomiske barrierer for deltagelse. Start: 2017. Ansvar: Særforbundene
- c) Informere og påvirke idrettslag til å ta tak i problemstillingen. Start: 2016 Ansvar: Idrettskretsene.

2.2.2. *Gjennom regionalt og lokalt samarbeid ivaretas barn og unge som lever i familier med begrensede økonomiske ressurser, både i idrettslagene og i samarbeid med det offentlige.*

Det er vist en klar sammenheng mellom lav husstandsinntekt og lavere deltagelse i idrettsaktivitet. En rapport fra Senter for forskning på sivilsamfunn & frivillig sektor (2012) viser at 34 % av barn og unge mellom 9 og 20 år fra familier med inntekter under 345.000 kroner er med i idrettslag, mens tilsvarende tall for inntektsgrupper over 345.000 kroner varierer fra 55 % til 61 %.

Mange idrettslag har etablerte løsninger for å ivareta barn og unge som lever i familier med begrensede økonomiske ressurser, men uten at dette blir aktivt markedsført og offentlig kjent. Faren for stigmatisering er overhengende. Vi har derfor i dag ikke oversikt over omfang og hvilke velfungerende løsninger som finnes.

Tiltak:

- a) Kartlegge nasjonale støtte-/tilskuddsordninger og påvirke politisk nasjonalt for å øke omfanget av disse. Start: 2016 Ansvar: NIF.
- b) Informere og oppfordre IL å ta i bruk ulike støtte-/tilskuddsordninger. Start: 2017 Ansvar: Særforbundene.
- c) Arbeide opp mot regionale/lokale myndigheter for å kartlegge og påvirke støtte- og tilskuddsordninger. Start: 2017. Ansvar: Idrettskretsene.

2.2.3. Det legges til rette for lokalt gjenbruk og utlån av utstyr.

Mange idrettslag har lang tradisjon for lokalt gjenbruk og salg. Flere steder omfatter dette også utlån av utstyr. Vi har i dag ikke oversikt over omfang og hvilke velfungerende løsninger som finnes.

Tiltak:

- a) Kartlegge gode ordninger og modeller for utlån av utstyr, og samarbeide om nasjonale ordninger. Start: 2016 Ansvar: NIF.
- b) Vise gode modeller og eksempler, samt oppfordre sær-idrettslag til å legge til rette for dette. Start: 2017. Ansvar: Særforbundene.
- c) Kartlegge lokale offentlige og fellesidrettslige ordninger. Vise gode modeller og eksempler, samt oppfordre idrettslag til å legge til rette for dette regionalt/lokalt. Start: 2017. Ansvar: Idrettskretsene.

2.3. Øke andelen ungdommer som trener aktivt i idrettslagene

2.3.1. Idretten skal tydelig prioritere, og stimulere til, at idrettslagene gir fullverdige tilbud til ungdom som ønsker å trene uten konkurranseambisjoner.

En konkurranseorientert idrett har lett for å prioritere både treningstid, kompetanse og ressurser i retning av utøvere med større prestasjoner og ambisjoner. Et mindretall av våre medlemmer vil etter hvert være en del av denne prestasjonskulturen.

Tilbudene til de som vil trene uten store prestasjonsmål, er i dag ikke prioritert i særlig grad. De velger ofte veien ut i passivitet, eventuelt over i kommersielt tilrettelagte tilbud.

Kunnskapen om god tilrettelegging for denne gruppen er dessverre dårlig utviklet og formidlet i idrettsorganisasjonen. Vi har også begrenset oversikt over de velfungerende løsningene.

Tiltak:

- a) Legge til rette for møteplasser, være rådgiver, og spre gode eksempler. Start: 2017. Ansvar: NIF.
- b) Prioritere post-3-støtte til de som prioriterer og lykkes med denne målgruppen. Frist: 2017. Ansvar: NIF.
- c) Vurdere egne aktivitetstilbud og utarbeide egne strategier for å implementere dette i idrettslag. Frist: 2017. Ansvar: Særforbundene.
- d) Utvikle og implementere et felles nasjonalt konsept for fleridrettslag med ungdom som ressurs. Vise frem gode modeller og eksempler og lage regionale møteplasser. Start: 2016 Ansvar: Idrettskretsene.

2.3.2. Alle ungdom møtes av kompetente trenere i idrettslaget

Idrettspolitisk dokument (Pkt. 7.2 c) sier at klubbene må jobbe for at alle treningstilbud ledes av personer med nødvendig og relevant idrettsfaglig kompetanse og forståelse for idrettens verdigrunnlag.

Å tilrettelegge for ungdom uten store prestasjonsmål er minst like krevende som å legge til rette for de med klare prestasjonsmål, tydelige forbilder og støtte hjemmefra. Idrettsglede, fellesskap og personlig mestring blir viktig.

I tillegg til ordinær trenerutdanning ønsker organisasjonen et supplerende fellesidrettslig aktivitetslederkurs med fokus på å lede ungdom i lavterskelaktivitet.

Tiltak:

- a) Utarbeide aktivitetslederkurs ungdomsidrett og utdanne kurslærerkorps.
Start: 2016. Ansvar: NIF.
- b) Legge til rette for og stimulere til at flere tar trenerutdanning.
Start: 2016 Ansvar: Særforbundene.
- c) Avholde aktivitetslederkurs for ungdom.
Start: 2017. Ansvar: Idrettskretsene.

2.3.3. Særforbundene samarbeider sentralt og lokalt for å legge til rette sesonger og konkurransetilbud på en måte som ikke står i veien for at utøverne kan være allsidige i barne- og ungdomsidretten.

Idrettspolitisk dokument (Pkt. 6.4 b) sier at norsk idrett skal samarbeide på alle nivåer slik at den enkelte kan delta parallelt i flere idretter og fritidsaktiviteter gjennom oppveksten, både i barne- og ungdomsidretten. Dette skal forhindre frafall, og styrke den enkeltes valgfrihet og mulighet for deltakelse i allsidig idrett.

I dag opererer særidrettene svært isolert, selv om de små idrettene i stor grad må tilpasse seg de store for å overleve. For utøverne er det imidlertid en utfordring at de store særidrettene i liten grad koordinerer seg.

Tiltak:

- a) Legge til rette for møteplasser, være rådgiver, og spre gode eksempler.
Start: 2017. Ansvar: NIF.
- b) Vurdere eget aktivitets- og konkurransetilbud, og i samarbeid med andre særforbund lage retningslinjer for hvordan dette kan ivaretas. Frist: 2017.
Ansvar: Særforbundene.
- c) Rådgiveransvar regionalt/lokalt Start: 2017. Ansvar: Idrettskretsene.

2.4. Engasjere flere unge i trener- og lederrollen

2.4.1. Gjennom utdanning, formelle strukturer og verv, og konkret involvering i idrettslagets aktiviteter får idrettsungdom ansvar og stor innflytelse på eget idrettsstilbud. Flere ungdom tar del som trenere og ledere i norsk idrett.

Idrettspolitisk dokument (Kap. 5, pkt. 6) sier at norsk idrett skal engasjere flere unge i trener- og lederrollen. For alle underrepresenterte grupper er det sentralt å ha nødvendig kompetanse før en opplever selvtillit og får respekt blant de tradisjonelle innehaverne av ansvar og maktposisjonene. For at man skal lykkes med ungt lederskap må det sikres god kompetanseoverføring som skaper trygghet og mestring.

Tiltak:

- a) Videreutvikle og styrke det fellesidrettslige lederutdanningstilbudet for ungdom. Start: 2016. Ansvar: NIF.
- b) Utvikle en strategi for å motivere og rekruttere ungdom til utdanning og verv. Frist: 2017. Ansvar: Særforbundene.
- c) Legge til rette for fellesidrettslige kurs og motivere ungdom til utdanning og verv. Start: 2016. Ansvar: Idrettskretsene.

3. Oppfølging og rapportering

3.1.1. Årlig statusgjennomgang med det enkelte særforbund. Ansvar: NIF.

3.1.2. Årlig statusgjennomgang med den enkelte idrettskrets. Ansvar: NIF

3.1.3. Samlet status på alle områder pr. 31.12 i rapport om spillemidler.